

Kestävä
maahanmuuttopolitiikka
–
keskeiset HO-tavoitteet

Ylijohtaja Minna Hulkkonen
15.5.2023

Ulkomaalaislain kokonaisuudistus

Ulkomaalaislain uudistuksen tarve

- Ulkomaalaislaki on keskeisin maahanmuuttoa sääntelevä laki, jonka vaikutukset ulottuvat laajalti suomalaiseen yhteiskuntaan ja sen tulevaisuuteen.
- Lukuisat muutokset ulkomaalaislakiin ja sen rinnalle säädetyt erillislait ovat tehneet lainsäädännön kokonaisuudesta pirstaleisen ja monimutkaisen kokonaisuuden.
- Tarve lain uudistamiselle on ilmeinen niin asiakkaiden kuin lain soveltajien näkökulmasta.

 Uudistustyö aloitettava välittömästi

Kokonaisuudistuksen toteuttaminen

- **Kokonaisuus on laaja** – nykyisin pykälää yli 400. Laaja uudistus ja sen laadukas valmisteluprosessi edellyttävät **riittävästi aikaa ja tarvittavat resurssit (5+2 htv)**.
- Laki uudistettaisiin **kokonaisuudessaan**, mutta uudistaminen toteutettaisiin **osahankkeina**.
- Uudistustyö aloitettaisiin **lain rakenteen uudistamisella ja oleskelulupajärjestelmän yksinkertaistamisella ja joustavoittamisella**.
- Oleskelulupajärjestelmän tavoitteena **tasapainoinen kokonaisuus**: maahantulo, oleskelu, lupien jälkivalvonta, maasta poistaminen

Valmistelun lähtökohtia

Läpileikkaavat periaatteet

- asiakaslähtöisyys
- perus- ja ihmisoikeudet
- digitalisaation hyödyntäminen

Tavoitteet

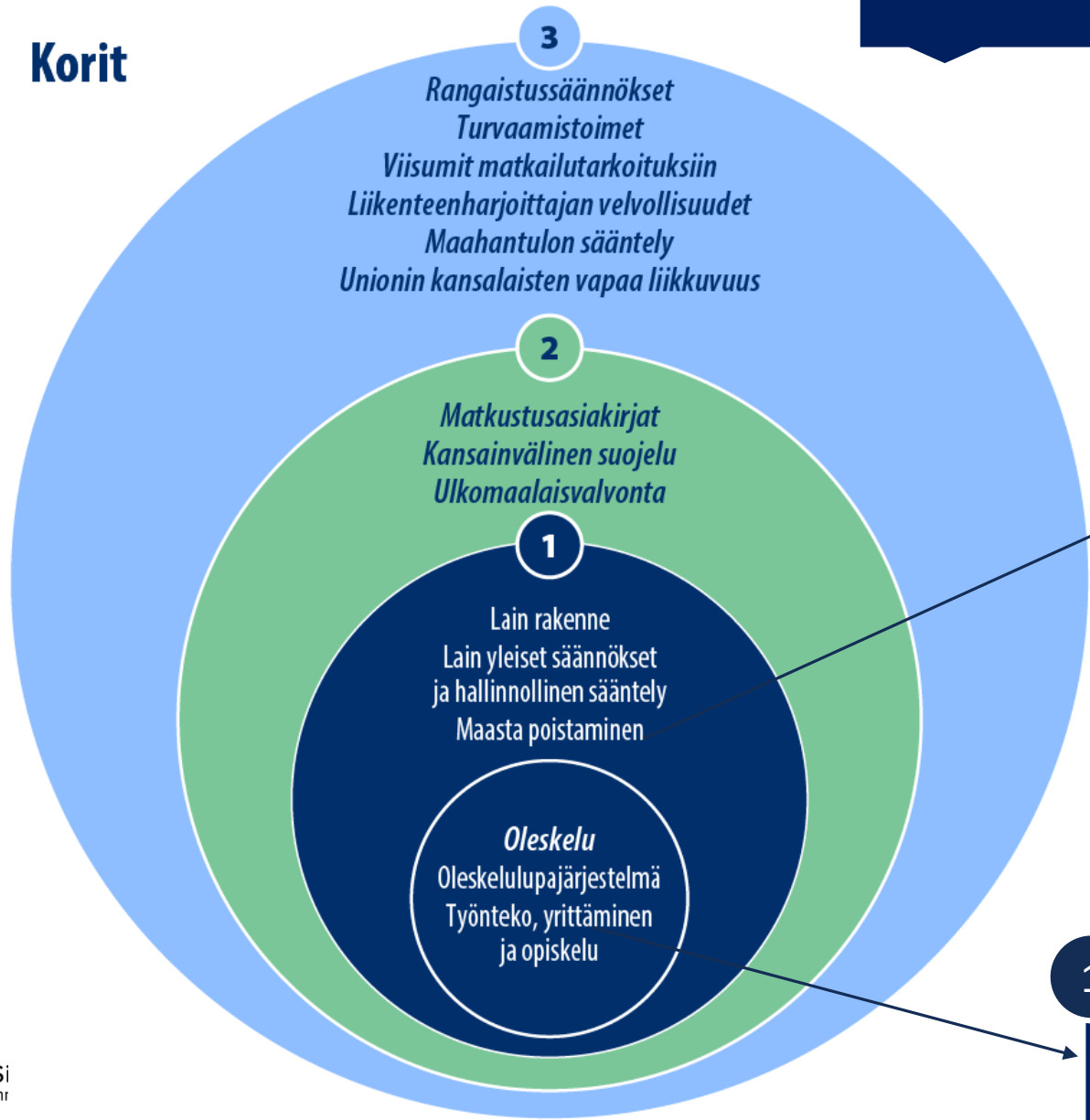
- selkeys ja ymmärrettävyys
- joustavuus
- sujuvuus

Korit

1 EU-sääntely

Ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen 1. vaihe ja kansainvälinen suojelu (5 htv + 2 htv)

1 Täytäntöönpanosäännökset

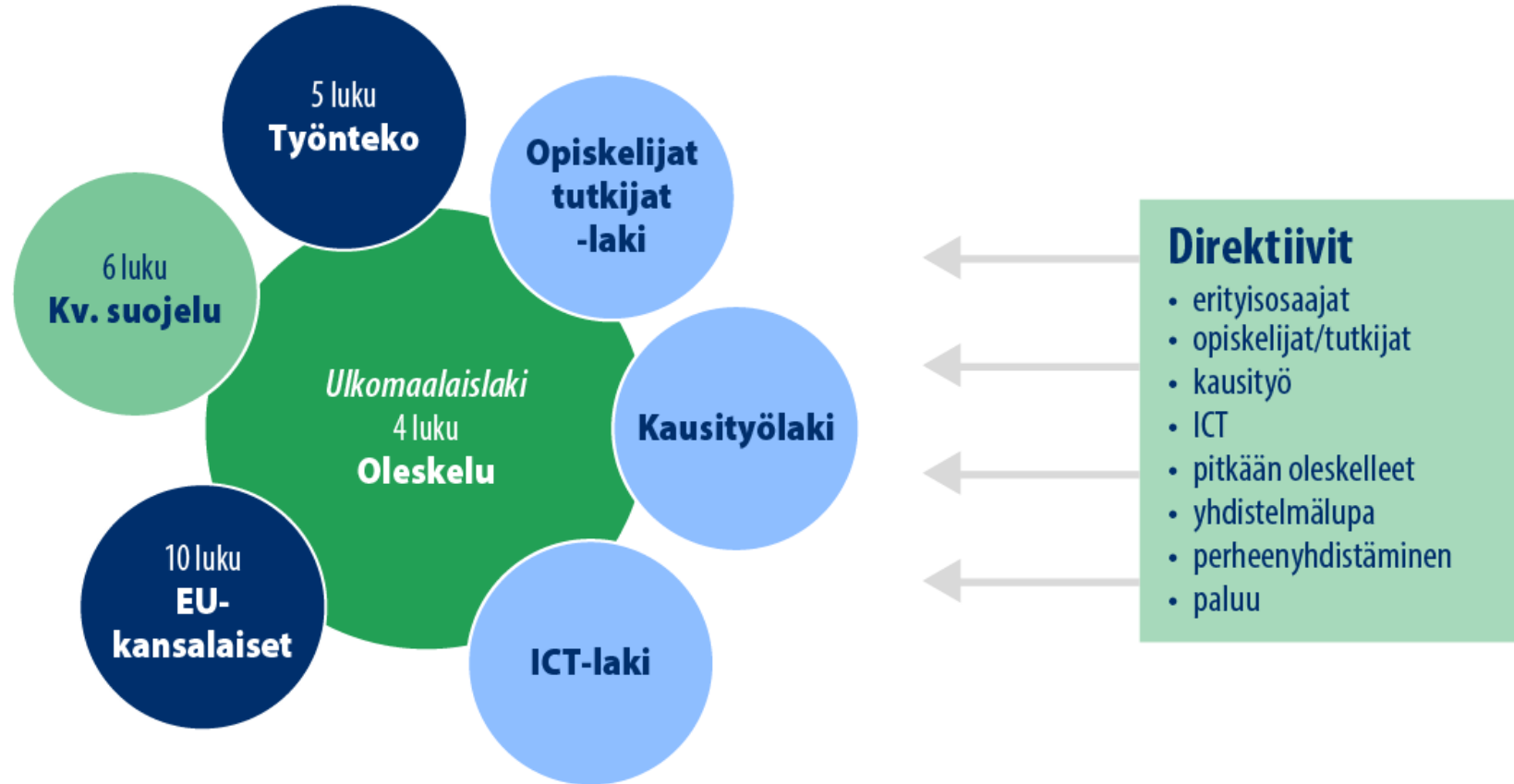
Nopeasti toteutettavat muutokset

1 Erillishanke (sis. rajamenettely ja mahd. muut vähäiset muutostarpeet)

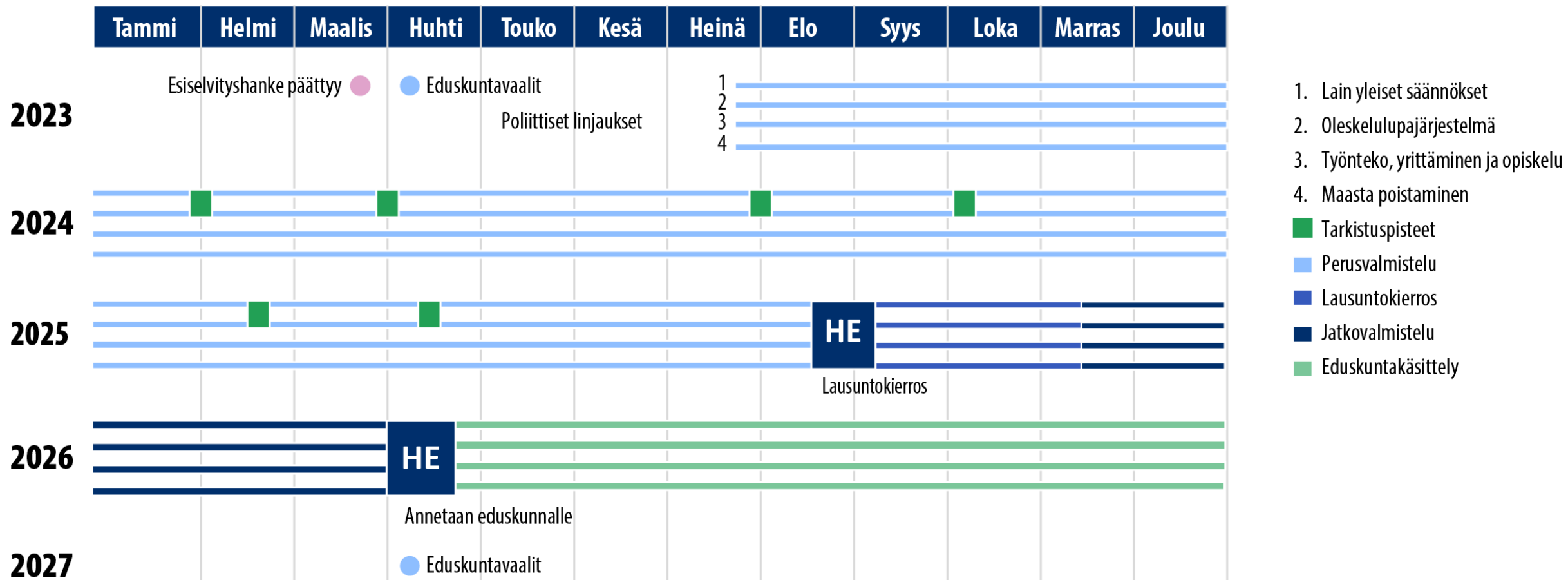
1 Turvapaikanhakijan työntekooikeus (osana 1. vaihetta tai erillishankkeessa)

Oleskelusääntelyn kokonaisuus

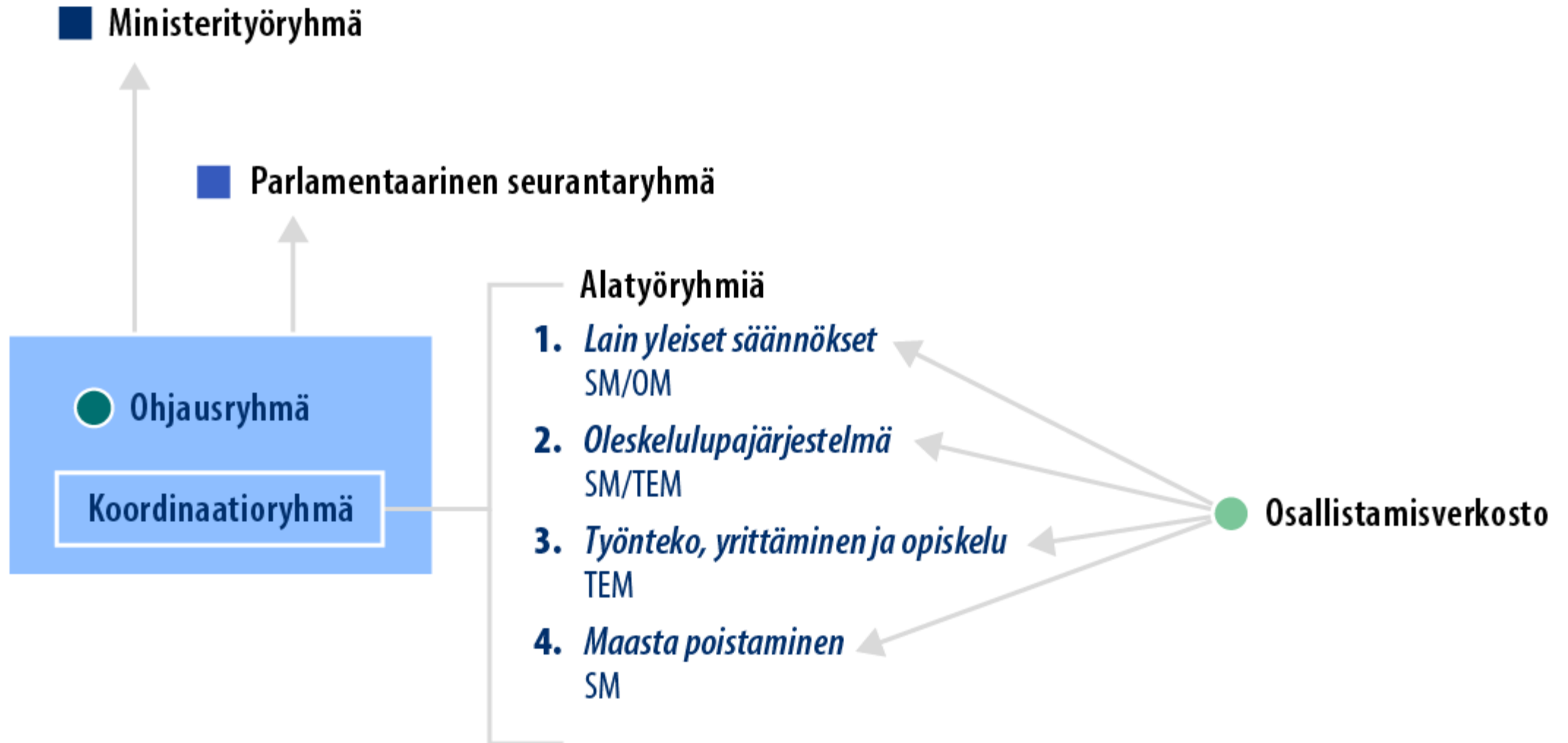

Valmisteluajataulu

Hankeorganisaatio

Tehostetaan turvapaikka- ja
vastaanottojärjestelmän toimintaa
sekä paluita ja palautuksia
kokonaisuutena

Turvapaikka- ja vastaanottojärjestelmän tehostaminen

EU -
PAKTI

Ulkomaalaislain kokonaisuudistus ml. kansainvälinen suojelu (5+2 htv)

- Yleiset säännökset, oleskelulupajärjestelmä + maastapoistaminen
- Uusintahakemukset
- Turvapaikkahakijan työnteko-oikeus
- Rajamenettely

Varmistetaan
turvapaikka-
päätöksenteko
6 kuukaudessa

- Migrin kestävä resurssit
- Menettelyiden tehostaminen
- Digitalisointi

Vastaanotto
mahdollisimman
lyhytaikaista

- Vastaanottolaki

Muutoksen-
haku

Luvan saaneet
siirtyvät kuntiin
(kotoutuminen/TEM)

Tarjotaan
vapaaehtoista paluuta
tai palautetaan

- Paluuneuvonnan tehostaminen
- Avustetun paluun ryhmän laajentaminen
- Viranomaisten yhteinen tilannekuva ja yhteistyön tiivistäminen

Aikaistetaan ja systematisoidaan
paluuneuvonta ja laajennetaan
avustetun vapaaehtoisen paluun
kohderyhmää

Pitkät päätöksentekoaajat ja uusintahakemukset

- Vapaaehtoinen paluu on todennäköisempi vaihtoehto lyhyen maassaoloajan jälkeen, joten eri **käsittelyaikojen lyhyys** ja uusintahakemusten vähentäminen vaikuttavat ratkaisevasti paluuseen
  - Migrin nopeiden käsittelyaikojen takaaminen keskeistä, erityisesti **1. tp-hakemuksen käsittely on tapahduttava alle 6 kuukaudessa**
  - Hallinto-oikeuksien pitkät käsittelyajat pitkittävät järjestelmässä oleskelua ja aiheuttavat siten merkittäviä vastaanoton kuluja (esim. 100 hlöä/1,6M€/v.)
  - Vastaanottojärjestelmää kehitettävä niin, että se ei kannusta tekemään uusintahakemuksia vain vastaanottopalvelujen saamiseksi.
- Tavoitteena on kehittää järjestelmää siten, että ulkomaalaislaissa jo olevaa mahdollisuutta laittaa aiempi käännytyspäätös täytäntöön sovelletaan tehokkaasti

Paluutoimien kustannuksista ja säästöistä

- **Paluuneuvonnan lisääminen ja aikaistaminen**
  - Reaktiivisesta vastaanottojärjestelmän paluuneuvonnasta muokataan proaktiivista. Tehostuneiden paluiden avulla säästö vastaanottopalveluissa olisi arviolta 3,2M€, jos jo 5% lisäneuvontaa saaneista päättäisi palata. Vaatii lisäresurssia 1,7M€/v.
- **Frontexin tukiohjelmien käyttö täysimääräiseksi Maahanmuuttovirastossa**
  - Frontexin lennot ovat ilmaisia (v. 2022 lentolippukulut 0,1M€)
  - Uudelleenkotoutumisen tuet: esim. 2021 maksetuista hyödyketuista Frontexin tuilla olisi voitu kattaa 50 % (0,2M€)
- **Tuetun paluun kohderyhmän laajentaminen, nyt kattaa lähinnä turvapaikanhakijat**
  - Säästöä selkeästi yhden luukun palvelusta eri viranomaisissa pallottelun sijaan. Tukijärjestelmän laajentaminen Frontexin ohjelmia käyttämällä tehostaa toimintaa.

Paluut EU- ja kolmasmaayhteistyössä

- Tärkeää vaikuttaa aktiivisesti **paluutoimien tehokkuuteen EU-tasolla**. EU:n toimet ovat vaikutuksiltaan laajempia kuin yksittäisen jäsenvaltion.
- Tarvittaisiin **kokonaisvaltaista ulkopolitiikkaa** (diplomatia, kauppa, kehitys), jossa **muuttoliike- ja palautusasiat** otetaan alusta lähtien huomioon yhteistyössä
  - Kahdenvälinen yhteistyö kolmansien maiden kanssa on tärkeää, ja se vaatii aikaa ja resursseja.
    - » Irak on edelleen keskeinen maa, johon on paljon täytäntöön pantavia maastapoistamispäätöksiä, mutta maa ei ota palautettuja vastaan.

Kehitetään ja vahvistetaan Eurooppaan
suuntautuvia laillisia ja täydentäviä
maahanmuuttoreittejä

Lailliset ja täydentävät väylät osana muuttoliikepolitiikkaa

- Laillisia ja täydentäviä väyliä tulisi kehittää osana **muuttoliikettä koskevia kokonaisvaltaisia ulkosuhteita**, joilla edistetään suhteita lähtömaiden kanssa ja saadaan osaajia Suomeen
  - Luomalla laillisia väyliä vähennetään myös tarvetta laittomalle maahantulolle ja **ehkäistään rikollisjärjestöjen tarjoamien salakuljetuspalveluiden kysyntää**
- **Pakolaiskiintiön oheen olisi kehitettävä täydentäviä väyliä**, jotka tarjoavat **kansainvälisen suojelun tarpeessa oleville henkilöille** laillisen ja turvallisen reitin maahan, joka voi **mahdollisesti** vastata heidän suojelun tarpeeseensa ja jossa he pääsevät hyödyntämään osaamistaan
  - Työ- ja opiskeluperusteiset täydentävät väylät ovat suojelun tarpeessa oleville henkilöille luotuja **rekrytointikanavia ja stipendiohjelmia**, joiden kautta he saapuvat vastaanottavaan maahan työntekijöinä ja opiskelijoina

Varautuminen laajamittaiseen tai välineellistettyyn maahantuloon

Kehitetään edelleen varautumista

- **Lisätään Migrille toimivaltuus rekisteröidä kv-suojelua koskevia hakemuksia**
  - Nykyisin toimivaltuus on vain poliisilla ja rajavartiolaitoksella.
  - *Edellyttää lakimuutosta (Ulkl)*
- **Valmiuden ylläpitäminen on keskeinen vastaanottojärjestelmän tehtävä**
  - Yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa: kuntamallin hyvät kokemukset käyttöön.
  - *Huomioitava vastaanottolain päivityksessä*
- **Huolehditaan varautumisen resursseista ja osaamisesta**
  - Lisätään harjoittelua ja viranomaisten yhteistyötä. Myös valmiuden kehittäminen riippuu Migrin kestävästä resurssitasosta.
  - *Resursoitava viranomaistoimi*
- **Varmistetaan, että Suomi ei jää yksin**
  - Etsitään ratkaisuja EU:ssa neuvoteltavan lainsäädännön osalta.
  - Huolehditaan, että Suomi saa tarvittaessa sekä poliittista että käytännöllistä tukea EU:lta sekä kahdenvälisesti.
  - *Huomioitava jatkuvasti politiikassa*

Lainsäädäntöhankkeita

Lainsäädäntöhankkeita

Lainsäädäntömuutokset toteutetaan ensisijaisesti ulkomaalaislain kokonaisuudistuksen yhteydessä.

Erillisiä muutoksia:

- Rajamenettelyn käyttöönotto
- Automaattiseen päätöksentekoon liittyvä toimialakohtainen lisäsääntely
- Kansalaisuulain muutokset
- Vastaanottolain muutokset

EU:n maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudistus

Maahanmuutto- ja turvapaikka-asioiden kokonaisuus (ns. EU-pakti)

Suomen kannalta olennaista neuvottelussa

- Suomen keskeisin tavoite on, että **uudistus saadaan vietyä vähintään osittaisena läpi** tällä parlamenttikaudella.
  - Epäonnistuminen olisi vahingollinen isku koko järjestelmän toimivuudelle ja EU:n omalle uskottavuudelle.
- Neuvottelujen nopea aloittaminen **Euroopan parlamentin** kanssa on tässä vaiheessa lainsäädäntökautta kriittistä.
- Suomi on ollut neuvotteluissa rakentava korostaen tarvetta **uskottavalle kokonaisuudistukselle**, mutta pitänyt huolta myös **hakijoiden oikeusturvasta**.
- Keskeisin EU-tason kysymys on kompromissin löytäminen erityisesti **ulkorajatoimiin liittyvien velvoitteiden ja yhteisvastuun tasapainosta**.
  - Suomi kannattaa selkeitä velvoitteita ja vastapainoksi toimivaa yhteisvastuuta.

Keskeiset maaryhmittymät, joiden intresseihin haetaan kompromissia

Hakijoiden ensimmäiset tulomaat eli ”etulinjan maat” (Välimeren maat)

- merkittävästi tasaisempi vastuunjako, keskeistä siirrot toisiin jäsenmaihiin
- pakettiratkaisun vaatiminen
- mereltä pelastettujen hakijoiden erityiskohtelu
- varauksellisuus uusilla ulkorajatoimia kohtaan

Hakijoiden edelleen liikkumisen kohdemaat (Keski-Euroopan maat)

- laaja tuki komission ehdotuksille ja EU-ratkaisulle: muutoin liikkumista maasta toiseen ei saada torjuttua
- yhteys Schengenin tulevaisuuteen
- pakettiratkaisusta luopuminen
- kannatus sekä uusille ulkorajamenettelyille että vahvalle yhteisvastuulle

EU:n ulkoisia toimia korostavat maat (Itä-Euroopan maat)

- muuttoliikkeeseen puuttuminen ennen EU:n ulkorajoja
- hakijoiden sisäiset siirrot vetotekijänä
- yhteisvastuun keinot jäsenmaiden valittavaksi
- pakettiratkaisun vaatiminen
- kannatus uusille ulkorajatoimille

